

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

Qeebta 1aad

HADI HASSAN

Tusmada Kitaabka	
Mahadcelin.....	5
Hordhac.....	7
Cutubka1aad.....	10
Cutubka2aad.....	19
Cutubka3aad.....	22
Cutubka4aad.....	28
Cutubka5aad.....	32
Cutubka6aad.....	35
Cutubka7aad.....	39
Cutubka8aad.....	47

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

Mahadcelin

Waxaa mahad oo dhan iskaleh Allah ﷻ, Nabad galyo iyo Naxariis dushiisa ha ahaato Nabigeena Muxammed ﷺ. Intaas kadib waxaan halkaan mahad gaar ah ugaga diraaya walaalaheyga aan aadka u jeclahay waliba Ilaahey ﷻ dartiis, qeerkan aan faafinaayo igu caawiyay, Waxaan Alle ﷻ uga baryaa cimri dheer , caafimaad iyo cibaado suuban ayaga iyo ubadka ay dhaleen ama hada kadib ay dhali doonaan iyo dhamaan walaalahooda iyo waalidiintooda inta nool, inta dhimatayna Alle ﷻ Janadiisa Fardowsa ha geeyo Amiin.

Hooyo: Drs. Raliya Sh. Amiin Sh. Xasan Barsane, Hooyo: Drs. Rahma sh. Amiin Sh. Xasan Barsane, Hooyo: Xaawo Sh, Amiin Sh. Xasan Barsane, Hooyo: Sahro Canshuur, Adeer: Shiiq: Ilyas Iidow, Adeer: Dr. Amiin Guumow

Habaryar: Hooyo: Batula Maxamed Mursal, Hooyo: Nuurto Sh. Xaaji Rashiid, Abkow: Abdullahi Farah, Adeer. Dr. Abdulqaadir Kaabeer.

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

Walaal: Dr. Abdinuur Abdiraxman Foofcade, Dr. Abdirisaaq Axmed Nuur, Dr. Hashim Hassan Ahmed, Drs. Sumaya Hassan Ahmed, Drs. Firdous Nuur Abdi, Dr. Yusuf Dahir Musa, Dr. Habil Hassan Ahmed Okasha, Mudane: Akram Sh. Yuusuf, Shiiq: Abdihakiim Mohamed, Shiiqad: Hodan Ibrahim, Shiiqad: Hafsa Hassan Geedi, Safiya Cabdi raxmaan Axmed, Sucdi Mowliid Maxamed, Najax Jamaal, Shiiq Xuseen Xaaji Yaxye.

JACEYL IYO NAXARIIS Noloshu Lamaanaha

Hordhac

Ilaahey ﷻ ayaa mahad oo dhan u sugantahay, Allahii abuuray dhulka iyo samooyinka iyo jinn iyo insi intaba asagaana maamulo awoodiisa ayay wax walbo ku dhacaan, Nabadgalyo iyo naxariis dushiisa ha ahaato Nabigeena Muxammed ﷺ .

Intaas kadib, Kitaabka JACEYL IYO NAXARIIS qoristiisa waxaa igu dhaliyay kadib markaan arkay qoysas badan oo si fudud kudumay kuwaaso ay ugu wacantahay garasho la'aan dhanka diinta kasoo wajahday taaso ugu dambeyn sababtay iney dumaan. Ilaahey ﷻ wuxuu jideeyay shareeco iyo wado aan nolosheena ku hagaajisan karno taaso loo baahanyahay inaan barano kadibna ku dhaqano.

©Copyright:

Xuquuqda Kitaabka waxay u xafidan tahay

Qoraaga iyo turjumaanka Kitaabka.

Hadi Hassan Ahmed.

Göteborg, Sweden 2021

Kala soo xariir:

Email: aqoonta114@gmail.com

Kheyracademy@gmail.com

Tel:(mobile) +46762313940

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

Allah ﷻ wuxuu yiri:

﴿وَأَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ ۖ فَاحْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ ۖ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ ۚ لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا ۚ﴾ (٤٨)

(Al-Maidah – 48)

Waxaana kugu Soo Dejiyey Kitaabka Xaqa Isagoo Rumayn wixii ka Horeeyey oo Kitaab ah. Isagoo Marag iyo ILaaliye u ah, ee ku kala Xukun Dhexdooda wuxuu soo Dejiyey Eebe hana ka Raacin Hawadooda waxa kuu Yimid oo Xaq ah, Dhammaan waxaan u Yeellay Shareeco iyo Waddo.

* * *

Hadaba sida ku cad ayada waxay ina fareesa in kitaabka Qur’anka nolol iyo wado lagu noolaado laga dhigto maadama wixii aanan Qur’anka ahayn ay yihiin hawo un iyo mala awaal iyo dhaqamo aanan suubaneyn taas ugu dambeyn sababi karto in ay nolosha u socon weydo sida uu Allah ﷻ raaliga ka yahay.

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

Rasuulkii Alle ﷺ wuxuu yiri:

أَبْغَضُ النَّاسِ إِلَى اللَّهِ ثَلَاثَةٌ: مُلْحِدٌ فِي الْحَرَمِ، وَمُبْتَغٍ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ، وَمُطَلِّبٌ دَمَ
أَمْرٍ بِغَيْرِ حَقٍّ لِيُهْرِكَ دَمَهُ.

صحيح البخاري ٦٨٨٢ [صحيح]

Dadka uu Alle necebyahay waa sadax: qof xaaranta nololka dhigtay, iyo qof diinta islam diidan asagoo wado ka dhigtay jahliga, iyo qof raba dhiiga qof muslim ah inuu ku daadiyo si xaqdarro ah. Saxiix Al-Bukhaari 6882, Saxiix.

Faa'idada Xadiithka 1aad

1. Carada Alle ﷻ waxay ku dhacda qofka laasimay sameynta xaaranta nooc walba.
2. Qofka diinta Islamka diidan ee hadana ka jeestay asagoo ku boorinaayo jahliga.
3. Qofka dulmiga badan oo aanan umada nabad galinin, dhaca xoolahooda, daadiya dhiigooda, u gafo sharaftooda.

* * *

Meel aanan ahayn meesha ay fartay diinta islamka in nolol laga doono waa jahli waana waxa soo dadajiyo in la heli waayo noloshee la rabay.

Cutubka 1aad: In Ilaahey ceeb oo dhan laga nasaho iyo ku xamdintiisa nimcooyinka uu nasiyay.

Allah ﷻ wuxuu yiri:

﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً ۚ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾ (٢١)

(Ar-Rum - 21)

Waxaa ka mid ah Calaamooyinkiisa [Jiritaanka Eebe] inuu idiinka abuuray naftiina Haween si aad isugu xasishaan, yeelayna dhexdiina isjacayl iyo naxariis, taasina waxaa ugu sugan Calaamad qoomkii fikiri.

عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "إِنَّ اللَّهَ خَلَقَ آدَمَ مِنْ قَبْضَةٍ قَبَضَهَا مِنْ جَمِيعِ الْأَرْضِ، فَجَاءَ بَنُو آدَمَ عَلَى قَدْرِ الْأَرْضِ، جَاءَ مِنْهُمْ الْأَبْيَضُ وَالْأَحْمَرُ وَالْأَسْوَدُ وَبَيْنَ ذَلِكَ، وَالْحَبِيثُ وَالطَّيِّبُ، وَالسَّهْلُ وَالْحَزَنُ، وَبَيْنَ ذَلِكَ".

أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ (٤٦٩٣)، وَالتِّرْمِذِيُّ (٢٩٥٥)، وَأَحْمَدُ (١٩٥٨٢) وَاللَّفْظُ لَهُ

وَقَالَ التِّرْمِذِيُّ: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

* * *

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

Abii Musa wuxuu yiri: Rasuulkii Alle ﷺ wuxuu yiri: Allah ﷻ wuxuu aadam ka abuuray dhamaan ciida arlada ay ka koobantahay oo dhan nooc walbo, bani aadamkana waxay ka kala yimaadeen inta ay arlada ka kooban tahay oo ciideeda ah, waxaa jiro mid cad, mid guduudan, mid madoow, iyo kuwa kale sida mid xumaan wade ah iyo mid wanaagsan, mid faraxsan iyo mid murugsan.

waxaa waryay Abuu Daawuud 4693, Tirmidi 2955, Axmed 19582. Tirmidi wuxuu yiri: Xadiithkaan waa mid xasan ah waana saxiix.

* * *

Faa'idada Xadiithka 2aad

1. Dadka dunidaan kunool oo dhan waxa laga abuuray ciida noocyadeeda kala duwan.
2. Bani aadamka midabadooda kala duwan kama tarjumeeyso iney kala sareeyaan ama kala sharaf badanyihiin, ee waa midab uu Allah ﷻ uu u dooray si ay u ogaadan iney leeyihiin hal Ilaah ﷻ oo awood badan.
3. Dadka xun waxaa lagu imtixaana dadka wanaagsan si dadka wanaagsan aysan ula cajabin wanaagi uu Alle ﷻ siiyay.

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

4. Dadka wanaagsan waxay ay naxariis u yihiin oo ay u asxaan falaan dadka xun si dadka xun ay u arkaan xumaantooda cashar wanaaga u saabsan uga bartaan dadka wanaagsan.

Nabi Adam CS feertiisa waxaa laga abuuray hooyadeena Xawaa', sidaas darteed haweenka waa qeeb inaga mid ah, wuxuuna dhaxdeena yeelay jaceyl iyo naxariis.

Rasuulkii Alle ﷺ wuxuu yiri:

تَهَادُوا تَحَابُّوا

أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ فِي «الْأَدَبِ الْمَفْرَدِ» (٥٩٤) بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ

Isu hadiyadeeya waad is jeclaaneesaan.

Waxaa soo saaray Al-Bukhaari Adabul Mufradka 594, isnaadkiisa waa xasan.

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

Faa'idada Xadiithka 3aad

Jaceylka wuxuu ku yimaada qodobadaan aan ku sheegi doono:

1. **Hadiyada:** In aad xaaskada hadiyad siisid ayadoon fileynin, hadiyad yar oo aad xaaskada u keentid waxay inbadan qalbigaada ku abuureysaa jaceyl xad dhaaf ah iney kuu qaado, ku xushmeyso, kuna qadariso.
2. **Kaftanka:** kaftanka iyo fara ka ciyaarka waa waxa abuuro jaceylka badan oo aanan dhamaadka lahayn kaaso waligiisa jiraayo xitaa haddii leysku dayo in adiga xaaskaada ladin kala geeyo, cadowga raba inuu idin kala dilo waxaa ku adkaaneeso wadadii uu idin soo mari lahaa.

قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ، مِنْ غَزْوَةِ تَبُوكٍ - أَوْ خَيْبَرَ - وَفِي سَهْوَتِهَا سِتْرٌ، فَهَبَّتْ رِيحٌ، فَكَشَفَتْ نَاحِيَةَ السِّتْرِ، عَنْ بَنَاتٍ لِعَائِشَةَ - لَعِبٌ - فَقَالَ: مَا هَذَا يَا عَائِشَةُ؟ قَالَتْ: بَنَاتِي ! وَرَأَى بَيْنَهُنَّ فَرَسًا لَهُ جَنَاحَانِ مِنْ رِقَاعٍ، فَقَالَ: مَا هَذَا الَّذِي أَرَى وَسَطَهُنَّ؟ قَالَتْ: فَرَسٌ. قَالَ: وَمَا هَذَا الَّذِي عَلَيْهِ؟ قَالَتْ: جَنَاحَانِ. قَالَ: فَرَسٌ لَهُ جَنَاحَانِ؟ قَالَتْ: أَمَا سَمِعْتَ أَنَّ لِسُلَيْمَانَ خَيْلًا لَهَا أَجْنَحَةٌ؟ قَالَتْ: فَضَحِكَ حَتَّى رَأَيْتُ نَوَاجِدَهُ!.

أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ (٤٩٣٢) وَاللَّفْظُ لَهُ، وَابَيْهَقِيُّ (٢١٥١٠)

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

Maalin maalmaha kamida Rasuulkii Alle ﷺ wuxuu kayimid dagaalkii Tabuuk ama Kheybar, wuxuuna yimid meeshii ay Caa'isha RC ay ku xareesatay alaab ay ku ciyaareesay, kadibna dabeel ayaa timid oo kashaftay meeshii ay alaabtii ku qarsatay, kadibna Rasuulkii Alle ﷺ wuxuu yiri: waxaan maxaa waaye Caa'isha? Waxayna ku tiri: waa gabdhaheyga yacnii alaabtii ay ku ciyaareysay qeeb kamida ayaa waxay u sameesnaayeen qaab caruur ahaan, kadibna Rasuulkii Alle ﷺ wuxuu alaabtii dhaxdooda ku arkay faras baalal garbaha ku leh, wuxuuna yiri: Caa'isha waa maxay waxaan meesha ku dhaxjiro? Waxayna ku tiri: waa faras, wuxuu ku yiri: waxaan dushiisa ahna waa maxay? Waa baalihiisa, wuxuuna yiri: faras baalal leh miyaa? Waxayna ku tiri: miyaadan maqlin in Nabi Suleymaan CS uu lahaa fardo leh baalal? Waxay tiri Caa'isha RC: Wuu qoslay ilaa aan arkay gowsihiisa oo so muuqdeen.

Waxaa soo saaray Abuu Daawuud 4932, Beyhaqi 21510,

* * *

عن عائشة أم المؤمنين: لَمَّا رَأَيْتُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ طَيْبَ نَفْسٍ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ لِي
فَقَالَ: (اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِعَائِشَةَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهَا وَمَا تَأَخَّرَ مَا أَسْرَتْ وَمَا

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

أَعْلَنْتُ) فَضَحِكْتُ عَائِشَةُ حَتَّى سَقَطَ رَأْسُهَا فِي حِجْرِهَا مِنَ الضَّحِكِ قَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: (أَيْسُرُكَ دَعَائِي؟) فَقَالَتْ: وَمَا لِي لَا يَسُرُّنِي دَعَاؤُكَ؟ فَقَالَ ﷺ: (وَاللَّهِ إِنَّهَا لَدَعَائِي لِأُمَّتِي فِي كُلِّ صَلَاةٍ)

صحيح ابن حبان ٧١١١

Caa'isha umul Mu'miniin RC waxay tiri: markii aan arkay Nabiga ﷺ wanaaga nafsadiisa kamuuqatay waxaan ku iri: Rasuulkii Allow ﷺ Ilaahey iibari: wuxuuna yiri: **Allow Caa'isha dambigeedi hore iyo keeda dambe iyo keedi qarsoona iyo keedi muuqadaba dhaaf**, way qososhay ilaa madaxeedii kaga dhacay dhabteeda qosol dartiis Rasuulkii Alle ﷺ wuxuu yiri: **miyey ku farxad galisay ducadeeda?** Waxayna tiri: **maxay ii farxad galin waaysay ?!** Wuxuuna yiri: walahi waa ducada aan umadeeda ugu duceeyo salaadaheyga oo idil.

Saxiix Ibnu Xibaani 7111.

Xadiithkaan wuxuu cadeen u yahay in ay wada kaftameen Nabiga ﷺ iyo Caa'isha RC ayaga oo wada joogay. Waxaana lagama maarmaan ah in ninka iyo xaaskiisa kaftamaan taaso sii siyaadineyso jaceylka dhaxdooda ah.

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

3. **Shumiska badan:** Xaaskada inaad shumisid haka xishoonin waliba adigoo wajiga u furaayo bishimaheeda dhunkanaayo, ereyo macaan oo amaan u badana ku dhaheesid, inta dhaxda ka qabatid kadibna dhahaayo tusaale ahaan: “Masha Allah xabiibti macan waad udgoontahay sidii ubaxii ag joogada kama daalo”.

Ereyadaas wanaagsan niyad ahaan xaaskada waxay dareemeysaa in agtaada ay qiimo ku leedahay.

Sida ku sugan sunnadii Rasuulkeena ﷺ waxaa laga warayay inuu xaasaskiisa shumay jiray waana kan xadiithka arintan ka hadlaayo:

عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبْلَ بَعْضِ نِسَائِهِ ثُمَّ خَرَجَ إِلَى الصَّلَاةِ وَلَمْ يَتَوَضَّأْ. قَالَ قُلْتُ مَنْ هِيَ إِلَّا أَنْتِ قَالَ فَضَحِكْتُ

Caaisha waxay kawarisay Nabiga ﷺ inuu shumiyay qaar kamida haweenkiisa kadibna uu u baxay salaada mana uusan weyso qaadanin. Waxaan dhahay: wuxuu yiri: yaakale oo aan adiga ahayn(macnaha ereyga wuxuu u dhigma adiga jirtid) wuxuuna yiri: way qososhay , macnaha Nabiga ﷺ wuxuu shumiyay Caaisha .

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

قَالَ أَبُو عِيسَى: وَقَدْ رُويَ نَحْوُ هَذَا عَنْ غَيْرِ وَاحِدٍ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالتَّابِعِينَ. وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَأَهْلِ الْكُوفَةِ قَالُوا لَيْسَ فِي الْقُبْلَةِ وَضُوءٌ. وَقَالَ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ وَالْأَوْزَاعِيُّ وَالشَّافِعِيُّ وَأَحْمَدُ وَإِسْحَاقُ فِي الْقُبْلَةِ وَضُوءٌ

Abuu Ciisa wuxuu yiri: waxaa la waryay xadiis kan u dhaw waxaanan hal ahayn oo asxaabtii Nabiga ﷺ iyo Taabiciyiinta. Waxaana sidaas dhahay Sufyaanu Al-Sowrii iyo Ahlul Kuufa waxayna dhaheen weyso malahan shumiska .

Maalik Bin Anas, Al-Awzaaci, Shaafici, Axmed iyo Isxaaq waxay dhahaan shumiska waalaga weyso qaasanaya .

وَهُوَ قَوْلُ غَيْرِ وَاحِدٍ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالتَّابِعِينَ

Waana hadalka hal waxaanan ahayn oo kamida asxaabtii Nabiga ﷺ iyo Taabiciintii .

وَأَمَّا تَرْكُ أَصْحَابِنَا حَدِيثَ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي هَذَا لِأَنَّهُ لَا يَصِحُّ عَنْدهُمْ لِحالِ
الإِسْنَادِ

Katagitaanka asxaabteena xadiiskii Caaisha kawarisay Nabiga ﷺ ee ku saabsan xadiisgaan maxaa yeelay ma ahan mid ansaxaayo xaalada isnaadkiisa daraadeed .

قَالَ: وَسَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ إِسْمَاعِيلَ يُضَعِّفُ هَذَا الْحَدِيثَ وَقَالَ حَبِيبُ بْنُ أَبِي ثَابِتٍ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ عُرْوَةَ

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

Wuxuu yiri: waxaan ka maqlay Muxamed Bin Ismaciil oo xadiis kaan daciif ka dhigaayo wuxuuna yiri: Xabiib Bin Abii Saabit kama uusan maqlin xadiis kaan Curwah .

وَقَدْ رُوي عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبَّلَهَا وَلَمْ يَتَوَضَّأْ. وَهَذَا لَا يَصِحُّ أَيْضًا. وَلَا نَعْرِفُ لِإِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ سَمَاعًا مِنْ عَائِشَةَ. وَلَيْسَ يَصِحُّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي هَذَا الْبَابِ

Ibrahim At-teymii waxaa laga wariyay Caaisha iney ka warisay Nabiga ﷺ inuu shumiyay Caaisha uusan weyso qaadanin. Xadiiskaana sidoo kale ma ahan mid ansaxaayo. Mana naqaano in Ibrahim At-taymii inuu Caaisha ka maqlay xadiis kaan. Mana ahan mid ka ansaxay Nabiga ﷺ xadiiska laguso wariyay baabkaan.

Sunan At-Tirmidi, 86, Saxiix.

4. **Waalidkeeda inaad xariirisid:** gabadha kuu dhaxday ee xaaskada ah waalidkeeda waa waalidiintada labaad waana kuwa kusiiyay gabadha aad nolosha la wadaagtay, yeysan agtaada ka noqonin kuwa aanan qiimo lahayn ama aad salaanta ku yareesid, marwalbo aad salaameysid ama aad u tageesidna waa inaad hadiyad u geysa si ay kusii jeclaadan oo aad qalbiyadooda u hanatid.

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

5. **Inaad diinta Alle ﷻ u sheegtid:** inaad usheegtid xaq ay xaaskada kugu leedahay iyo xaq aad adiga ku leedahay, in aadan qayaamin oo aadan xaqeeda hareer marin, waayo qayaanada waxay burburinaysaa wax walbo wanaag ah oo dhaxdiina yaalay.

* * *

Cutubka 2aad: Axkaamta Qoyska.

Allah ﷻ wuxuu yiri:

﴿أَحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ إِلَى نِسَائِكُمْ هُنَّ لِيَابِسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِيَابِسٌ هُنَّ ۝﴾

(Al-Baqara – 187)

Waxaa laydiin banneeyey inaad Habeenka Soonka is aragtaan Haweenka, maxaayeelay dhar (asturaad bay) idiinyihiin, idinkuna dhar (asturaad baad) u tihiin.

Ayadaan waxaan ka faa'ideysan karnaa in fasax la siiyay qoyska ninka iyo xaaskiisa markii ay afuraan iney wax cuni karaan waxna cabi karaan iskuna galmoon karaan ilaa habeenkii salaada cishaha laga gaaraayo kadibna markii ay seexdaan oo ay soo toosaan aysan waxna cuni karin waxna cabi karin ilaa habeenka kale laga gaarayo taas oo markii dambe dhib ku noqotay

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

muslimiinta waxayna ahayd bilaawgii Islamka, kadibna waalaga qafiifiyay arintaas.

وَالرَّفْتُ هُنَا هُوَ: الْجِمَاعُ. قَالَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ، وَعَطَاءٌ، وَمُجَاهِدٌ، وَسَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ، وَطَاوُسٌ، وَسَلْمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، وَعَمْرُو بْنُ دِينَارٍ وَالْحَسَنُ، وَقَتَادَةُ، وَالزُّهْرِيُّ، وَالضَّحَّاكُ، وَإِبْرَاهِيمُ النَّخَعِيُّ، وَالسُّدِّيُّ، وَعَطَاءُ الْخُرَاسَانِيُّ، وَمُقَاتِلُ بْنُ حَيَّانَ.

Ereyga Rafd waxaa laga wadaa Galmada. Waxaa sidaasi yiri: Ibnu Cabaas, Cadaa, Mujaahid, Saciid Bin Jabeyr, Dawuus, Saalim Bin Cabdillaahi, Camr Bin Diinaar, Xasan, Qataada, Zuhrii, Daxaak, Ibrahim Al-Naqacii, Saddii, Cadaa Al-Khurasani, Muqaatil Bin Xayaan.

Galmada waxay faa'ido u tahay caafimaadka rag iyo haween intaba waxayna kaa caawineysaa inaad indhahaada ka laabtid xumaanta iyo inaad eegtid haween ama rag ajnabi kaa ah oo aanan kuu banaaneyn.

Rasuulkii Alle ﷺ wuxuu yiri:

يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ، مَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمُ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ، فَإِنَّهُ أَغْضُ لِلْبَصَرِ، وَأَخْصَنُ لِلْفَرْجِ، وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ، فَإِنَّهُ لَهُ وَجَاءٌ.
أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (٥٠٦٥)

Dhalinyarooy, ruuxii awooda inuu guursado ha guursado, maxaa yeelay wuxuu laaba araga, waxayna u fiicantahay xubinta taranka rag iyo haween.

Waxaa soo saaray Al-Bukhaari 5065, Muslim 1400, waa saxiix.

Faa'idada Xadiithka 4aad

Faa'idooyinka guurka waxaa kamida:

1. **Daganaan ayaa laga helaa:** daganaan dhanka qalbiga ah iyo mid jirka ah intaba waa laga helaa, waxaana kuu siyaadayo wanaag iyo waayo aragnimo.
2. **Barako badan:** xitaa haddii adoo faqri ah aad guursatay Alle ﷻ wuxuu kusiina hanti waa haddii adoo guursaday aad masuuliyadada si wanaagsan oo daacadnima aad u gudatid.
3. **Jaceyl:** guurka waxaa laga helaa jaceyl waa haddii aad lamaanahaaga xariirkiina uu wanaagsanyahay dabcigana uu wanaagsanyahay labada dhinac oo aysan jirin qalafsanaan.
4. **Ixtiraam:** lamaanahaaga ixtiraam oo hadalo xun xun ha dhihin markaad is qilaaftiin ama aad arin isku fahmi

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

waaysiin waayo hadalada xun xun waxay soo dadajinaayan kala tag iyo guriga oo burburo.

5. **Caruur:** caruur ayaa laga helaa guurka caruurtana waa nooc arzaaqada kamida iyo faa'idooyin kale oo aanan lasoo koobi karin.

* * *

Cutubka 3aad: Uyeerida Mu'miniinta iyo gaalada iyo in ehelka laga badbaadiyo naarta.

Allah ﷻ wuxuu yiri:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ﴾

(At-Tahrim – 6)

Kuwa xaqqa rumeeyow ka dhawra Naftiina iyo ehelkiinna naar lagu shido dad iyo dhagxaan ay kana (shaqeeyaan) malaa'ig adag oo daran oon Eebe ku caasiyeyn wuxuu faro, falana wixii la amro.

عَنْ عَلِيٍّ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: ﴿قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا﴾ يَقُولُ: أَدِّبُوهُمْ، عِلْمُوهُمْ.

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

Cali Allaha ka raali noqdee waxaa laga waryay inuu yiri:
Aayadan waxaa laga wada: edbiya awlaadiina, waxna bara.

وَقَالَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَلْحَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: ﴿قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا﴾ يَقُولُ: اْعْمَلُوا بِطَاعَةِ اللَّهِ،
وَاتَّقُوا مَعَاصِيَ اللَّهِ، وَمُرُوا أَهْلِيكُمْ بِالذِّكْرِ، يُنَجِّيكُمُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ.

Cali Bin Abii Dalxa wuxuu yiri: Ibnu Cabaas waxaa laga
waryay inuu yiri: Tafsiirka aayadan waxaa laga wadaa:
awlaadiina bara daacada Ilaahey, kana baqa macaasida Alle ﷺ
ku caasineysaan, ehelkiinana fara dikriga, Alle ﷺ wuu idinka
badbaadinaaya naarta.

وَقَالَ مُجَاهِدٌ: ﴿قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا﴾ قَالَ: اتَّقُوا اللَّهَ، وَأَوْصُوا أَهْلِيكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ. .

Mujaahid wuxuu yiri: aayadaan waxaa laga wadaa: Alle ﷺ ka
baqa , ehelkiina kula dardarma taqwada.

وَقَالَ قَتَادَةُ: يَأْمُرُهُمْ بِطَاعَةِ اللَّهِ، وَيَنْهَاهُمْ عَنِ مَعْصِيَةِ اللَّهِ، وَأَنْ يَقُومَ عَلَيْهِمْ بِأَمْرِ اللَّهِ، وَيَأْمُرُهُمْ بِهِ
وَيُسَاعِدُهُمْ عَلَيْهِ، فَإِذَا رَأَيْتَ لِلَّهِ مَعْصِيَةً، قَدَعْتَهُمْ عَنْهَا وَزَجَرْتَهُمْ عَنْهَا.

Qataada wuxuu yiri: aayada waxay dadka amreysaa daacada
Alle, macaasidana way ka reebeysaa, iyo in ay u istaagaan
sameynta amarada Alle ﷺ, in qoyska lagu amro daacada Alle ﷺ

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

laguna saacido, haddii uu qoyskiisa macaasi ku arko in uu ka joojiyo oo ka mamnuuco.

Rasuulkii Alle ﷺ wuxuu yiri:

مُرُوا الصَّبِيَّ بِالصَّلَاةِ إِذَا بَلَغَ سَبْعَ سِنِينَ وَإِذَا بَلَغَ عَشَرَ سِنِينَ فَاضْرِبُوهُ عَلَيْهَا

صحيح أبي داود ٤٩٥

حسن صحيح

Fara salaada canuga haddii uu gaaro todoba sano jir, haddii uu gaaro toban sano jir uu dukan waayana garaaca si uu u dukto.

Saxiix Abii Daawuud 495, waa xasan saxiix ah.

Faa'idada Xadiithka 5aad

1. Waalidiinta waxaa saaran waajib ah in ay caruurta baraan salaada markay jiraan 7 sano.
2. Caruurta markay 10 sano jiraan haddii ay dukan waayan waa in lagu canaanta salaada, sababto ah waalagu su'aali doona.

* * *

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

Allah ﷻ wuxuu yiri:

﴿وَقُودُّهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ ۖ﴾

(At-Tahrim – 6)

Naar lagu shido dad iyo dhagxaan.

Rasuulkii Alle ﷺ wuxuu yiri:

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَصَخْرَةٍ مِنْ صَخَرٍ جَهَنَّمَ أَكْبَرُ مِنْ جِبَالِ الدُّنْيَا كُلِّهَا.

ابن كثير

تفسير القرآن ١٩٥/٨

مرسل غريب

أخرجه ابن أبي حاتم في «تفسيره» (١٣٠٤٦)

Allaha nafsadeeda ay gacantiisa ku jirtaa ku dhaartaye, dhagaxa kamid ah dhagxaanta Naarta Jahanamo wuxuu ka weyn yahay buuraha aduunyada oo dhan oo leysku dardaray.

Ibnu Kathiir

Tafsiirka Qur'anka 8/195

Mursal Gariib

Waxaa kaloo soo saaray Ibnu Abii Xaatim Tafsiirkiisa 13046.

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

Faa'idada Xadiithka 6aad

1. Dhibaataada jirto maalinta Qiyaame waxaa ka badbaadi doono ruuxa diinta Alle ﷻ ugu yeero ehelkiisa iyo dadka uu ku dhax noolyahay.
2. Cabsida jirto maalintaas waxaa kaliya oo kaa badbaadin karo waa cabsida Alle ﷻ.

Dhagxaantaan waa kuwa lagu shido Naarta Jahanamo waana kuwo kasii waaweyn sida lasheegay buuraha aduunyada oo leysku dardaray waxaana lagu ciqaabi doona gaalada iyo kuwa kamida muslimiintii Alle ﷻ ku caasiyay dunuubtana la yimaaday kuwaaso ku dhax nagaan doonan cadaabka ilaa inta uu Alle ﷻ doono.

Allah ﷻ wuxuu yiri:

﴿عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاطٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ﴾

(At-Tahrim – 6)

Waxaa (shaqeeyaan) malaa'ig adag oo daran oon Eebe ku caasiyeyn wuxuu faro, falana wixii la amro.

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

عَنْ عِكْرِمَةَ أَنَّهُ قَالَ: إِذَا وَصَلَ أَوَّلُ أَهْلِ النَّارِ إِلَى النَّارِ، وَجَدُوا عَلَى الْبَابِ أَرْبَعِمِائَةَ أَلْفٍ مِنْ خَزَنَةِ جَهَنَّمَ، سُودٌ وَجُوهُهُمْ، كَالْحِجَةِ أَنْيَابُهُمْ، قَدْ نَزَعَ اللَّهُ مِنْ قُلُوبِهِمُ الرَّحْمَةَ، لَيْسَ فِي قَلْبٍ وَاحِدٍ مِنْهُمْ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنَ الرَّحْمَةِ، لَوْ طِيرَ الطَّيْرُ مِنْ مَنْكِبِ أَحَدِهِمْ لَطَارَ شَهْرَيْنِ قَبْلَ أَنْ يَبْلُغَ مَنْكِبَهُ الْآخَرَ، ثُمَّ يَجِدُونَ عَلَى الْبَابِ التِّسْعَةَ عَشَرَ، عَرَضُ صَدْرِ أَحَدِهِمْ سَبْعُونَ حَرِيفًا، ثُمَّ يَهْوُونَ مِنْ بَابٍ إِلَى بَابٍ خَمْسِمِائَةَ سَنَةٍ، ثُمَّ يَجِدُونَ عَلَى كُلِّ بَابٍ مِنْهَا مِثْلَ مَا وَجَدُوا عَلَى الْبَابِ الْأَوَّلِ، حَتَّى يَنْتَهُوا إِلَى آخِرِهَا.

Cikrama wuxuu yiri: markii ay Naarta Jahanamo galaan qeebta ugu hureyso ee ahlu naarka ah, waxay albaabka kula kulmaayaan 400,000 kun oo ah Malaa'igta hayso furaha Naarta Jahanamo, kuwaaso wajiyo madmadow leh, miciyo dhaadheer leh, Alle ﷻ quluubtooda wuxuu ka saaray naxariista, midna kuma jiro Malaa'igtaas oo qalbigiisa lagama helaayo inyar oo naxariis ah, mid walbo Malaa'igtaas kamida baalkiisa haddii ay shimbir ku kor duusho baalka kale iney gaarto waxay ku qaadaneyso mudo bil ah, intaas kadib dadka ahlu Naarka ah albaabka kale ee naarta waxay kula kulmaayaan 19 Malag, Malag walbana xabadkiisa balac ahaan uu la egyahay meel loo soconaayo 70 sanadood, kadibna dadka ahlu Naarka ah albaab walbo Naarta Jahanamo ku yaalo waxay u soconaayan 500 oo sanadood, kadibna albaab walbo markey soo gaaran waxay la kulmaayaan Malaa 'igtii ay kusoo arkaayeen albaabkii kowaad ilaa ay Naarta meesha ugu dambeyso ka gaaraan.

* * *

Cutubka 4aad: Far ehelkada salaada kuna samra.

Allah ﷻ wuxuu yiri:

﴿وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا ۖ لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا ۖ نَحْنُ نَرْزُقُكَ ۗ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَىٰ﴾ (١٣٢)

(Ta-ha – 132)

Far ehelkaaga salaadda kuna samir korkeeda ku warsanmayno rizqiye annagaa ku arzuqi cidhibta (fiicana) waxaa iska leh kuwa dhawrsada.

Sida ka muuqato Ayada Allah ﷻ wuxuu nagu boorinaaya inaan ehelkeena farno salaada kuna sabarno waayo salaada waa mida kala saarto muslimka, munaafaqa, iyo gaalka. Sidoo kale salaada waxay siyaadisa risqiga waxayna wanaajisaa xariirka Allah ﷻ iyo adoonkiisa ka dhaxeeyo.

Rasuulkii Alle ﷺ wuxuu yiri:

إِنَّ اللَّهَ يَقُولُ يَا ابْنَ آدَمَ: تَفَرَّغْ لِعِبَادَتِي أَمَلًا صَدْرَكَ غِنًى وَأَسَدُّ فَقْرَكَ، وَإِنْ لَا تَفْعَلْ مَلَأْتُ يَدَيْكَ شُغْلًا، وَلَمْ أَسُدِّ فَقْرَكَ

سنن الترمذي ٢٤٦٦

حسن غريب

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

Allah ﷻ wuxuu yiri: Bani aadamow: usoo faaruq noqo cibaadadeyda aniga laabtada ka buuxinaayo hodantinimo waana daboolaya faqrigaada, haddii aadan uso faaruq noqon cibaadadeydana gacmahaada waxaan ka buuxinaaya howl mana daboolaayi faqrigaada.

Sunan At-Tirmidi 2466

Xadiithka waa xasan gariib ah, macnaha halkaan waji ayuu ku yimid.

Faa'idada Xadiithka 7aad

1. Salaada waxaa lagu helaa rizqiga ugu badan taasna waa balanqaad Alle ﷻ.
2. Qofka aanan dukanin si walbo hanti uu u yeesho waa faqri waayo hanti salaada ka weyn uu Alle ﷻ bixin lahaa ma jirto.
3. Salaada sharaf ayaa lagu yeesha waana waxa lagu kala saaro Mu'minka, Gaalka iyo Munaafaqa.

Rasuulkii Alle ﷺ wuxuu yiri:

من كانت الدنيا همه فَرَّقَ اللَّهُ عَلَيْهِ أَمْرَهُ، وجعل فقره بين عينيه ولم يأتِهِ من الدنيا إلا ما كُتِبَ لَهُ
ومن كانت الآخرة همه جمعَ اللَّهُ لَهُ أَمْرَهُ وجعل غناه في قلبه، وأتته الدنيا وهي راغمة

الآداب الشرعية ٢٦٣/٣

Qofkii hamigiisa ay tahay aduunyo umuurtiisa Alle ﷺ ayaa fashiliyo, wuxuuna indhaha usaara faqri, mana ka helo aduunyada wixii loo qoray mooye, qofkii hamigiisa ay Aqiro tahay Alle ﷺ ayaa u hagaajiyo amuurihiisa, qalbigiisa kayeelo mid qani ah, aduunyadana way u timaada ayadoo dag dageyso. Adaabu Ash-Sharciyah 3/263, Xadiithkaan Isnaadkiisa waa heer sare.

Faa'idada Xadiithka 8aad

1. Hamigada ugu weyn haddu yahay aduunyo waxaa ku fashilmeysaa nolosha, waayo Alle ﷺ ma jeclo dadka aduunyada israaciyo.
2. Hamigada ugu weyn haddu yahay Aaqiro Alle ﷺ wuxu ka dhigaa taajir ay u dhantahay aduunyo sharaf iyo cizzi ku nool dadka oo idilna awaamirtiisa ay u hogaansamaan.

Rasuulkii Alle ﷺ wuxuu yiri:

إِنَّ اللَّهَ قَالَ: إِنَّا أَنْزَلْنَا الْمَالَ لِإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ. وَلَوْ كَانَ لابْنِ آدَمَ وَادٍ لَأَحَبَّ أَنْ يَكُونَ لَهُ ثَانٍ ، وَلَوْ كَانَ لَهُ وادِيَانِ ، لَأَحَبَّ أَنْ يَكُونَ لهُمَا ثَالِثٌ، وَلَا يَمْلَأُ جَوْفَ ابْنِ آدَمَ إِلَّا التُّرَابُ، ثُمَّ يَتَوَبُّ اللَّهُ عَلَى مَنْ تَابَ.

Allah ﷻ wuxuu yiri: aniga kuso dajiyo maalka oogista salaada, iyo bixinta sakada, haddi bani aadamka uu leeyahay waadi wuxuu jecleystaa waadi labaad, haddiise waadi labaad uu leeyahay, wuxuu jecleystaa waadi sadaxaad inuu yeesho, laabtiisana waa buuxiyo ciid un, intaa kadibse Allah ﷻ wuu ka towbad aqbala cidii u towbad keento.

Saxiix Al-Jaamic 1781

Waa saxiix.

Faa'idada Xadiithka 9aad

1. Sababaha lagu taajiro waa dukashada salaada iyo ka dheeraashada xaaranta.
2. Munkarka iyo faaxishada marka iska ilaalisid Alle ﷻ ayaaba kusiin doono waxaad ka baridid.
3. Waa sababaha Alle ﷻ uu towbada ku aqbalo.

* * *

Cutubka 5aad: **Nolosha iyo Cibaadada**

Allah ﷻ wuxuu yiri:

﴿وَلَا تُبَاشِرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ ۚ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ ۚ فَلَا تَقْرُبُوهَا ۚ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ﴾
﴿١٨٧﴾

(Al-Baqara – 187)

Habeenka hana u tagina Haweenka idinkoo ku ictkaafayo
Masaajidda taasina waa xuduudda (Soohdinta) Eebe ee haw
dhawaanina, saasuuna ugu Caddayn Eebe aayaadkiisa Dadka si
ay u dhawrsadaan.

Nolosha iyo cibaadada way wada socdaan waxa noola
abuurayna waa cibaado iyo inaan camal wanaagsan sameysano
kana fogaano wax walbo keeni kara carrada Alle ﷻ, ciddii ka
dhowrsato xumaanta Eebe wuu ugargaara.

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ: هَذَا فِي الرَّجُلِ يَعْتَكِفُ فِي الْمَسْجِدِ فِي رَمَضَانَ أَوْ فِي غَيْرِ رَمَضَانَ، فَحَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ أَنْ
يَنْكِحَ النِّسَاءَ لَيْلًا وَنَهَارًا حَتَّى يَقْضِيَ اعْتِكَافَهُ.

Ibnu Cabaas waxaa laga warayay: Ninka ku ictikaafayo Masjidka
ayadoo ay Ramadaan tahay iyo ayadoo aanan ahayn, Alle ﷻ

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

wuxuu ka xarimay in uu haweeney u galmoodo habeenkii ama maalintii.

قَالَ ابْنُ أَبِي حَاتِمٍ: وَرَوَى عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ، وَمُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ، وَمُجَاهِدٍ، وَعَطَاءٍ، وَالْحَسَنِ، وَقَتَادَةَ، وَالضَّحَّاكَ وَالسُّدِّيَّ، وَالرَّبِيعَ بْنَ أَنَسٍ، وَمُقَاتِلٍ، قَالُوا: لَا يَفْرُهَا وَهُوَ مُعْتَكِفٌ.

Abnu Xaatim wuxuu yiri: Ibnu Mascuud waxaa laga waryay, Muxammed Bin Kacab, Mujaahid, Xasan, Qataada, Daxaak iyo Saddii, Rabiic Binu Anas, Muqaatil, iney yiraahdeen: Ninka haweeneydiisa yuusan u dhawaanin asagoo Masjidka ictikaafayo.

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مُعْتَكِفًا فَأَتَيْتُهُ أَزُورُهُ لَيْلًا، فَحَدَّثْتُهُ ثُمَّ قُمْتُ فَاِنْقَلَبْتُ، فَقَامَ مَعِيَ لِيَقْلِبَنِي، وَكَانَ مَسْكَنُهَا فِي دَارِ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ، فَمَرَّ رَجُلَانِ مِنَ الْأَنْصَارِ، فَلَمَّا رَأَى النَّبِيَّ ﷺ أَسْرَعَا، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: عَلَى رِسْلِكُمَا إِنَّمَا صَفِيَّةُ بِنْتُ حُيَيٍّ فَقَالَا سُبْحَانَ اللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: إِنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِي مِنَ الْإِنْسَانِ مَجْرَى الدَّمِّ، وَإِنِّي خَشِيتُ أَنْ يَقْدِفَ فِي قُلُوبِكُمَا سُوءًا، أَوْ قَالَ: شَيْئًا.

صحيح البخاري ٣٢٨١

صحيح

Rasuulkii Alle ﷺ wuxuu ahaa mid ictikaafaayay, Safiyah Bintu Xuyey ayaa soo booqatay asagoo ictikaafkiisa ku jiro,

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

Markaas wuxuu banaanka ula soo baxay Safiya asagoo
gadaasheedii socday, kadib labo nin oo reer ah ansaar ayaa
kula kulmay dariiqa ayagoo wada socda, markii ay arkeen
Nabiga ﷺ waxay bilaabeen in ay socod bootsiiyaan,
Rasuulkii Alle ﷺ ayaa wuxuu yiri: Is dajiya, waa Safiya
Bintu Xuyey!

Kadibna nimankii waxay yiraahdeen: Subxaanallah, Rasuulkii
Allow ﷺ, kadibna wuxuu ku yiri nimankii: Sheydaanka
wuxuu dhax socdaa bani aadamka sida dhiiga uu xididaha u
dhax socdo oo kale, waxaana ka cabsanaaya inuu
qalbiyadiina soo galiyo shay ama wuxuu yiri: shar.
Saxiix Al-Bukhaari 3281, waa saxiix.

Faa'idada Xadiithka 10aad

1. Diinta Alle ﷻ ma diidin in ninka iyo xaaskiisa cibaadada
Alle ﷻ wada gudan karaan.
2. Dagdaga ma fiicno waayo sheydaanka ayaa dag dago oo
xumaanta kaliya ka shaqeeyo.

* * *

Cutubka 6aad: **Nolosha iyo Cibaadada 2**

Allah ﷻ wuxuu yiri:

﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ ۖ قُلْ هُوَ أَذَىٰ فَاعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ ۖ وَلَا تَقْرُبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَطْهَرْنَ ۚ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ ۚ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ﴾ (٢٢٢)

(Al-Baqara – 222)

waxay ku waydiin Caadada (haweenka) dheh waa dhib
(wasakh) ee ka fogaada meesha Caadada, hana u dhawaanina
intay ka daahir noqon, markay daahir noqdaan uga taga
meeshuu idin faray Eebe, Ilaahayna wuxuu jecelyahay kuwa
toobadda badan, wuxuuna jecelyahay kuwa isdaahiriya.

عَنْ أَنَسٍ: أَنَّ الْيَهُودَ كَانُوا إِذَا حَاضَتِ الْمَرْأَةُ فِيهِمْ لَمْ يُؤَاكِلُوهَا، وَلَمْ يُجَامِعُوهُنَّ فِي الْبُيُوتِ فَسَأَلَ
أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ النَّبِيَّ ﷺ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى ﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ ۖ قُلْ هُوَ أَذَىٰ فَاعْتَزِلُوا النِّسَاءَ
فِي الْمَحِيضِ﴾ [البقرة: ٢٢٢] إِلَى آخِرِ الْآيَةِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: اصْنَعُوا كُلَّ شَيْءٍ إِلَّا النِّكَاحَ
فَبَلَغَ ذَلِكَ الْيَهُودَ، فَقَالُوا: مَا يُرِيدُ هَذَا الرَّجُلُ أَنْ يَدَعَ مِنْ أَمْرِنَا شَيْئًا إِلَّا خَالَفَنَا فِيهِ، فَجَاءَ أُسَيْدُ بْنُ
حُضَيْرٍ، وَعَبَادُ بْنُ بَشْرٍ فَقَالَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ الْيَهُودَ يَقُولُ: كَذَا وَكَذَا، فَلَا تُجَامِعُهُنَّ؟ فَتَعَيَّرَ وَجْهُ
رَسُولِ اللَّهِ ﷺ حَتَّى ظَنَنَّا أَنْ قَدْ وَجَدَ عَلَيْهِمَا، فَخَرَجَا فَاسْتَقْبَلَهُمَا هَدِيَّةٌ مِنْ لَبَنِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ،
فَأَرْسَلَ فِي آثَارِهِمَا فَسَقَاهُمَا، فَعَرَفَا أَنْ لَمْ يَجِدْ عَلَيْهِمَا.

صحيح مسلم ٣٠٢

صحيح

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

Anas wuxuu yiri: Yahuuda way ka dheeraan jireen haweenkooda marka ay caadada qabaan, waxna lama cuni jirin, mana is dhaxgali jirin (mala bashaali jirin) markii ay guriga joogaan, asxaabta ayaa weydiiyeen Rasuulkii Alle ﷺ Alle ﷻ wuxuu soo dajiyay aayadan ilaa dhamadkeeda, Rasuulkii Alle ﷺ wuxuu yiri: Haweenkiina markii ay caadada qabaan wax walbo la sameeya (la bashaala sariirta) lakiin farjiga (Xubinta taranka) ha uga tagina (galmo hala sameynina), markii yahuuda loo sheegay sidii uu yiri Rasuulkii Alle ﷺ waxay yiraahdeen: waa maxay ninkaan?! Markii uu maqlo waxa anaga dhaqanka noo ah wuu qilaafa, kadib Usayd Bin Hudeyr iyo Abbad Bin Bashr ayaa u yimaadeen Rasuulkii Alle ﷺ waxayna yiraahdeen: Rasuulkii Allow ﷺ Yahuudii waxay yiraahdeen: ma waxaan la jamaaceena haweenkeena markii ay caadada qabaan?! Rasuulkii Alle ﷺ wajigiisa wuu isbadalay ilaa asxaabtiisa ay moodeen inuu u xanaagsan yahay ayaga, kadibna way baxeen, waxyar kadib Rasuulkii Alle ﷺ waxaa loo keenay caano hadiyad ah, kadib qeeb kamid ah caanahaas wuxuu siiyay ayaga, kadibna waxay ogaadeen Inuusan Rasuulkii Alle ﷺ u xanaagsaneen.

Saxiix Muslim 302, waa saxiix.

Faa'idada Xadiithka 11aad

1. Shareecada Islamka ma diidin in aad xaaskada la raaxeysatid ayadoo dhiiga caadada qabto kaliya waxaa lagaa reebay inaad xubinta taranka uga tagtid.
2. In Yahuuda lagu qilaafay dhaqankooda waayo ma ahan mid shareecadeena waafaqsan.

عَنْ عُمَارَةَ بْنِ غُرَابٍ: أَنَّ عَمَّةَ لَهُ حَدَّثَتْهُ: أَنَّهَا سَأَلَتْ عَائِشَةَ قَالَتْ: إِحْدَانَا تَحِيضُ، وَلَيْسَ لَهَا وَلِزَوْجِهَا فِرَاشٌ إِلَّا فِرَاشٌ وَاحِدٌ؟ قَالَتْ: أُخْبِرُكَ بِمَا صَنَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: دَخَلَ فَمَضَى إِلَى مَسْجِدِهِ - قَالَ أَبُو دَاوُدَ: تَعْنِي مَسْجِدَ بَيْتِهَا - فَمَا انْصَرَفَ حَتَّى غَلَبَتْنِي عَيْنِي، وَأَوْجَعَهُ الْبَرْدُ، فَقَالَ: "ادْنِي مِنِّي". فَقُلْتُ: إِنِّي حَائِضٌ. فَقَالَ: "اكَشِفِي عَن فَخْذَيْكِ". فَكَشَفْتُ فَخْذِي، فَوَضَعَ خَدَّهُ وَصَدْرَهُ عَلَى فَخْذِي، وَحَنَيْتَ عَلَيْهِ حَتَّى دَفَى وَنَامَ ﷺ .

تخريج سنن أبي داود ٢٧٠

إسناده ضعيف

Cammar Bin Guraab: ayaa eedadiis ugaga warantay iney su'aashay Caa'isha RC waxay tiri: mideen ayaa xeydka waqtigiisa ku jirtay, mana lahayn firaash kale oo ay jiifato hal firaash mooye (halka firaash oo ay ku wada seexdaan ayada iyo ninkeeda)? Waxay tiri: waxaan ku sheegaya wixii uu sameeyay Rasuulkii Alle ﷺ: wuxuu galay masjidka kuna nagaaday (meesha uu salaada ku dukan jiray markii uu gurigiisa joogo),

JACEYL IYO NAXARIIS Noloshah Lamaanaha

Abuu Dawuud wuxuu yiri: yacnii masjidkii gurigeeda, markii uu soo baxay, ilaa indhaheyga hurdo darteed isqabteen, Rasuulkii Alle ﷺ qabow uu haayo ayaa iso galay, wuxuu i yiri: kaalay iso durug, waxaan ku iri: dhiiga xeydka ayaa iijoogo, wuxuu yiri: bowdyahada ii feyd, waxaana u feyday bowdyaheyga, wuxuuna ku jiifsaday bowdyaheyga asaga dhabankiisa iyo xabadkiisa saaray bowdyaheyga aniga oo dhabarka u fooraro ilaa uu diirimaad kulul ka helay wuuna jiifsaday. Waxaa soo saaray Sunan Abii Dawuud 270 isnaadkiisa waa daciif.

Faa'idada Xadiithka 12aad

1. Xaaskada marka uu dhiiga caadada u joogo waad ku raaxeysan kartaa bowdyaheeda adigoo iskaga jabinaayo dareenka ku haayo.
2. Ayadoo siijeedo bowdyaheeda waad salaaxi kartaa ilaa dhabarkeeda adigoo iska ilaalinaayo inaad farjiga ugaga tagtid, ama gadaal.

* * *

Cutubka 7aad: Axkaamta Qoyska 2.

Allah ﷻ wuxuu yiri:

﴿يَسْأَلُكُمْ حَرْثُ لَكُمْ فَأْتُوا حَرْثَكُمْ أَنِّي شِئْتُمْ ۖ وَقَدِّمُوا لَأَنفُسِكُمْ ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ مُلَاقُوهُ ۚ
وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ﴾

(Al-Baqara – 223)

Haweenkiinnu beerbay iddinyihiin ee ugu taga beertiinna saad doontaan «oo bannaan» una hormarsada naftiinna «wanaag» Eebana ka dhawrsada ogaadana inaad la kulmaysaan Eebe una bishaaree Muminiinta.

Rasuulkii Alle ﷺ wuxuu yiri:

انتهى مقبلةً ومُدبرةً، إذا كان ذلك في الفرج

تفسير الطبري ٥٢٧/٢

صحيح

U galmo xaaskaada ayadoo soo jeed u jiipto ama soo jeed ugu fadhiso dhabtaada, iyo ayadoo sii jeed ufoorarto ama u jiipto, adigoo ugaga tagaayo farjiga ama xubinteeda taranka.

Tafsiirka At-Tabarii 2/527, xadiithka waa saxiix.

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

Faa'idada Xadiithka 13aad

1. Xaaskada nooc walbo waad u isticmaali kartaa sii jeed fooraar ah, ama jiif, soo jeed jiif ah ama fadhi ah ama istaag ah intaas oo dhan, lakiin dabada uguma tagi kartid waayo waa xaaran.
2. Raaxada nooc walbo waa lagu baneeyay, hadba tii ku qanciso kula raaxeyso xaaskada iskana ilaali sheydaanka inuu ku qurxiyo galmada xaga dabada ah waayo waa gaalnimo sida aan kugu sheegi doono xadiithkaan.

Rasuulkii Alle ﷺ wuxuu yiri:

مَنْ أَتَى حَائِضًا أَوْ امْرَأَةً فِي دُبُرِهَا فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ.

أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ ٣٩٠٤

صحيح

Qofkii u tago haweeney dhiiga xeydka qabto, ama xaaskiisa xaga dabada uga galmoodo, wuxuu ku kufriyay wixii lagu soo dajiyay Nabiga Muxammed ﷺ.

Waxaa soo saaray Abu Dawuud 3904. Xadiithka waa saxiix.

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

Faa'idada Xadiithka 14aad

1. Xaaskada hadaad u galmootid ayadoo xeyd qabto ogow diinta Alle ﷺ ayaa ku kufrisay.
2. Xaaskada hadey ka qubeesato dhiiga caadada xubinteeda taranka kaliya ugaga tagi karta xaga dabada waa mamnuuc, hadaad uga tagtidna waa gaalnimo.

Rasuulkii Alle ﷺ wuxuu yiri:

اسْتَحْيُوا مِنَ اللَّهِ حَقَّ الْحَيَاءِ، لَا تَأْتُوا النِّسَاءَ فِي أَدْبَارِهِنَّ.

أَخْرَجَهُ النَّسَائِيُّ فِي «السنن الكبرى» ٩٠١٠

له شاهد حسن

Ka xishooda Ilaahey ﷺ sida xaq ah ee looga xishoodo, haweenka xaga dabada ha uga galmoonina.

Waxaa soo saaray An-Nisa'i kitaabka Sunan Al-Kubraa 9010, xadiithka wuxuu leeyahay shawaahid xasan ah.

Faa'idada Xadiithka 15aad

1. Ilaahey ﷺ in laga xishoodo ayaa haboon oo aanan amaradiisa la jabinin.

JACEYL IYO NAXARIIS Noloshu Lamaanaha

2. Waalaga reebay in xaaskada aad gadaal uga galmootid.

Waxaa jirtay 20kii sanadood ee lasoo dhaafay arin soomaalida dhaxdeeda kasoo if baxday taas ku saabsan dhaqanka hoose ee firaashka ninka iyo xaaskiisa, waxay dooda ku saabsaneyd in ninka uu xaaskiisa xubinteeda taranka uu afkiisa la galo ama uu carabkiisa la aado ama ay ayada xubinta ninka ay afkeeda la gasho oo ay sidaasi raaxo kawada doonaan.

Hadaba arintaasi ma banaan tahay? Maxay diinta Islamka ka qabtaa? Caafimaad ahaan ma wax dhib keeni karaa?

Culumada way isku qilaafeen, halka qaarkood ay diideen qaarna ay yiraahdeen mushkilad ma lahan haddii ay raaxo u arkaan.

Diinta Islamka wixii dhibaato caafimaad keenaayo oo dhan way xarimtay taasna maslaxadeena ayaa ku jirto, waayo haddii waxyaabaha qaar ay jiro iyo caafimaad darro ay keenayaan waa xaraan sameyntoodana ma banaana.

JACEYL IYO NAXARIIS Noloshu Lamaanaha

Rasuulkii Alle ﷺ noloshiisa waxaa noogu sugan ku dayasho iyo adaab taaso loo baahanyahay inaan barano kuna dhaqano.

Culumada diinta waxay sheegen qofka markii uu dareenkiisa kaco uuna diyaar u yahay in uu galmo sameeyo dheecaanka xubintiisa ka timaado ama rag ha ahaado dumar ha ahaate in dheecaankaasi kayimaado xubintooda uu tahay najaas.

Hadaba aan ku su'aale ma najaastaas ayaad afkaada la galeysaa adiga hadhowna raba inaad Qur'anka aqrisid?!!

Koley jawaabta waa xagaada.

Hadaba dheecaanka yimaada markii uu dareenka kaco waxaa loo yaqaana [المدي] Madyi sida ku suga xadiithkii laga waryay Rasuulkii Alle ﷺ.

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

Rasuulkii Alle ﷺ wuxuu yiri:

مِنْ الْمَذِيِّ الْوُضُوءُ وَمَنْ الْمَذِيِّ الْغَسْلُ

صحيح الترمذي ١١٤

صحيح

Madyi haddii ay timaado waa weyso qaadasho, Manidana waa qubeysasho.

Saxiix At-Tirmidi 114, Saxiix.

Madyi waa nooce?

Waa sida biyaha oo kale dhareer camal waaye wayna jijiidmeysaa, wax midab ah malahan iyo ur toona, waxay yimaadan marka dareenka uu kaco ama qofka uu ka fikiro inuu galmo sameeyo, waana najaas madaama uu Rasuulkii Alle ﷺ amray in la weyso qaato haddii ay yimaadan.

Hadaba ma banaana inaad afkaada la aadid meel ay Madyiga kasoo baxeyso Manida kahor, caafimaad ahaan dhibaatooyinka lagala kulmo waxaa kamida waxay sababi kartaa cuduro kamida kuwa bakteriyada STD's loo yaqaano noocyadiisa halista ah sida:

JACEYL IYO NAXARIIS Noloshu Lamaanaha

Oral yeast infaction.

Waa maxay Oral yeast infaction?

Waa infaction ku dhaca dadka waweyn iyo dhalinyarada.

Ma ogaan kartid xitaa mararka qaarkood inaad qabtid, sidoo kale waxaa loo yaqaana Oral thrush.

Calaamado sidee ah ayuu leeyahay?

1. Dhacar cad ayaa carabkaada korkiisa kasoo buuxsameyso, ciridka iyo dalqada korkeeda.
2. Dhuunta waxaa kaaga soo baxaayo nabaro gadgaduudan.
3. Waxaa kugu adkaaneyso inaad wax laqdid markii aad cunada cuneysid.

Intaan oo calaamadood ayaa ugu caansan.

Maxaa sababo?

Waxaa sababaan sida Virussyada, Bacteriyada, iyo Fungaha waxayna yimaadaan markii difaaca jirkaada uu laciifo ama aad badsatid Siigeysiga. Waxaa kaloo sababo qodobadaan aan kuu sheegi doono:

1. **Weakened immunity:** Difaaca jirka oo yaraado: difaaca jirkaada markuu yaraado waxaa halis ugu jirtaa iney kugu dhacaan Kansadarada noocyadooda kala duwan HIV iyo Tiibisho.

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

2. **Diabetes:** Sokorta: haddii aadan cudurkaan iska daweynin ama aadan kontorol buuxa ku haaynin ogoow halis ayaad ku jirtaa.
3. **Vaginal yeast infactons:** Infakshanka laga qaado dheecaanka ka yimaada meesha loo yaqaano Vagina(xubinta taranka haweenka) infakshanka wuxuu usii gudbi karaa gudaha jirka.

Sidee loogaga badbaada Infakshankaan?

1. Afkaada cadeyso maalintii 2 jeer.
2. Dhaqtarka ilkaha la kulan si aad u ogaatid dhib inuu jiro iyo inkale.
3. Iska kontorol cunada aad cuneysid in ay nafaqo leedahay iyo in kale.

Cutubka 8aad: Axkaamta Qoyska 3.

Allah ﷻ wuxuu yiri:

﴿الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ ۚ فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ ۚ وَاللَّاتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاضْرِبُوهُنَّ ۚ فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْعُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا﴾

(An-Nisaa - 34)

Raggaa u taagan (Maamulka) Haweenka, ka Fadilida Eebe Qaarkood Qaar iyo ku nafaqaynta Xoolahooda darteed, (Haweenka) Wanaagsan way Adeecaan ilaaliyaanna Maqnaas-ho ilaalinta Eebe Darteed, kuwaadse ka Cabsataan Caasinimadooda waaniya, kagana Fogaada Jiifka Edbiyana, hadday idin Adeecaanna ha u dalbina Korkooda jid (inaad dhibtaan), Eebana waa Sareeye Wayn.

Ragga waxay u taaganyihiin haweenka, waxaa loola jeeda waa midka maamula, xukunkeeda iska leh, haddey laalaab keentana edbiya, sidoo kale Ragga waxay kaga wanaagsanyihiin haweenka qaabka hoggaanka wax loo maamulo, sidaas darteed Rasuulkii Alle ﷻ wuxuu noo sheegay ineysan haweenka hoggaamin karin

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

umad oo aysan aflaxeynin umad maamulkooda u dhiibtay haween.

لَنْ يُفْلِحَ قَوْمٌ وَلَوْ أَمَرَهُمْ امْرَأَةٌ

صحيح البخاري

٤٤٢٥

[صحيح]

Ma aflaxaan qoom xukunkooda u dhiibtay haween.

Saxiix Al-Bukhaari, 4425, waa saxiix.

Xadiithkaan waxaan ka faa'ideysan karna:

Qoom arintooda xukunka ku saabsan u xil saartay haween ma liibaanan sababtoo ah haweenka sida ay diinteena sheegtay waa kuwa diin ahaan nusqaan ah, iyo aqli ahaan intaba.

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

Nabiga ﷺ wuxuu yiri:

[عن عبدالله بن عمر: قال: قال رسول الله ﷺ: يا مَعْشَرَ النِّسَاءِ، تَصَدَّقْنَ وَأَكْثِرْنَ الْاسْتِغْفَارَ، فَإِنِّي رَأَيْتُكُمْ أَكْثَرَ أَهْلِ النَّارِ فَقَالَتْ امْرَأَةٌ مِنْهُمْ جَزَلَةٌ: وما لنا يا رَسُولَ اللَّهِ، أَكْثَرُ أَهْلِ النَّارِ؟ قَالَ: تُكْثِرْنَ اللَّعْنَ، وَتَكْفُرْنَ الْعَشِيرَ، وما رَأَيْتُ مِنْ نَاقِصَاتِ عَقْلٍ وَدِينٍ أُغْلِبَ لِذِي لُبٍّ مِنْكُمْ قَالَتْ: يا رَسُولَ اللَّهِ، وما نُقْصَانُ الْعَقْلِ وَالْدِينِ؟ قَالَ: أَمَّا نُقْصَانُ الْعَقْلِ: فَشَهَادَةُ امْرَأَتَيْنِ تَعْدِلُ شَهَادَةَ رَجُلٍ فَهَذَا نُقْصَانُ الْعَقْلِ، وَتَمَكُّتُ اللَّيَالِي مَا تُصَلِّي، وَتُقَطِرُ فِي رَمَضَانَ فَهَذَا نُقْصَانُ الدِّينِ.

صحيح مسلم ٧٩

[صحيح]

Cabdullahi Bin Cumar RC wuxuu yiri: Rasuulkii Alle ﷺ wuxuu yiri: Haweennoow wax sadaqeesta, istiqfaartana badiya, maxaa yeelay habeenkii Israa wal micraaj waxaan soo arkay badankiina oo ahlu naar ah, haweeney kamid ah haweenka ugu caqliga badna Ra'yina u saxiib ah baa tiri: Rasuulkii Allow ﷺ ma waxaan u badanahay naarta? Kadibna wuxuu yiri: haa, lacnada badan, iyo jazaarka badan, mana arkin haweenka wax ka aqli yar kana diin yar, badankiina wax aqli leh way idinku yaryihiin, kadibna waxay tiri: waa maxay nusqaanka aqliga iyo diinta? Wuxuu yiri: nusqaanka aqliga waxaa waaye: labo haween hadey marqaati noqdaan waxay u dhigmaan hal nin oo marqaati

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

ah taas ayaana ah nusqaanka aqliga, sidoo kale dhiiga caadada darteed habeen dhowr ah way ka joogsadaan salaada, ramadaankana way afuraan oo ma soomaan taasina nusqaanka diinta.

Saxiix Muslim 79, xadiithka waa saxiix.

Xadiithkaan waxaan ka faa'ideysan karna:

- 1. Nusqaanka aqliga waxaa laga wadaa:** labo naag haddii ay marqaati ka noqonaayan arin dhacday oo leysku haasto, marqaatigooda wuxuu u dhigmaa hal nin oo raga marqaatigiisa.
- 2. Nusqaanka diintana waxaa laga wadaa:** Markii dhiiga caadada uuka yimaado haweeneyda maalmo kamida nolosheeda cibaadada ma gudaneyso ilaa ay dhiiga ka qubeysato, sidoo kale dhiiga dhalmada kadib yimaadana waa saas asna salaad la'aan bay joogeysaa.

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

Waxaan soo gaarnay guntii iyo gabo gabadii qeebtii 1aad ee buugga waxaan jeclahay inaan qeebtaan kuso gabo gabeeyo geeraar aan aniga curiyay, lakiin waxaan ugu talo galay lamaanaha isqaba iyo qof walbo buuggaan aqrisanaayo. Geeraarkaan waxaan tiriyay 1dii Jan 2022dii waxaana ku amaanay gabdhaha Soomaaliyeed kuwooda ugu baarisan waxaana ku bilaabay:

Sida dhul doog ugbaadhliyo

Biyo dageen xareedloo

Damalkii intuu baxay

Sidii tigaad daaq badan

Ama waqal dayaano

Duruuruhu hugmaayan

Intuu xalay soo da'ay

Deegaankii is gaaray

Sida loogu diirsaday

Adaa damac wax sii dheer

Daymada aragtida

Indhuhu kaama daalan

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

Nafteeda ku doonto
Kugu dulmeertay adige
Qurux dayax lamoodyey
Doorkii hablaha tahay

Sida daauus intuu kacay
Baalashii dhan daadiyay
Labo dactal intuu waray
Dadku ay jecleesteen

Dabciga xishoodkiyo
Lilaahi daacad baa tahay
Dulmi lagaama sheego
Dulqaadka ku caan tahay

Daafaha aduunyada
Dumarkii ku noola
Adaan kaa dareemo
Nafteyda u daawo ah

Daganida xilqaadkiyo

JACEYL IYO NAXARIIS Nolosha Lamaanaha

Dardar galinta howshiyo

Dabuubtada sheekada

Dibnahaada hadalkaa

Nafteyda u daawo ah

Diintada wanaagiyo

Darajada aqlaaqda leh

Daa'im kugu deeqo

Duco waalidkaadiyo

Teyda baan isku kaa daray

Waxaa curiyay: Hadi Hassan Ahmed

Qeebta 1aad halkaan ayay ku dhamaatay

La soco qeebta dambe insha Allah.

Dhamaad